

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Aan de Minister van Justitie
Dr. E.M.H. Hirsch Ballin
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (070) 361 97 23
f (070) 361 97 15
www.rechtspraak.nl

datum 20 oktober 2009
van Ontwikkeling
contactpersoon E.C.M. Bouman
doorkiesnummer 070 - 361 9759
faxnummer 070 - 361 9746
e-mail E.Bouman@rechtspraak.nl
kamernummer K327
ons kenmerk UIT 626 ONTW / MB
onderwerp Feitenoverzicht Rechtspraak inzake de schorsing van de voorlopige hechtenis van Saban B.

Geachte heer Hirsch Ballin,

Naar aanleiding van de gebeurtenissen in september 2009 rondom de schorsing door het gerechtshof Arnhem van de voorlopige hechtenis van Saban B., heeft U de Raad voor de rechtspraak (**hierna: de Raad**) verzocht om een reactie. De Raad is gaarne bereid de feiten op een rij te zetten. Daarbij tekent de Raad aan dat hij op grond van artikel 96 van de Wet Rechterlijke Organisatie geen oordeel mag geven over de inhoudelijke en procesrechtelijke merites van rechterlijke beslissingen. Dit laat onverlet dat de Raad zich terdege realiseert dat de beslissingen van het gerechtshof en de vlucht van Saban B. hebben geleid tot ernstige gevoelens van onveiligheid bij de slachtoffers en hun familie en daarnaast aanzienlijke maatschappelijke onrust veroorzaakt hebben.

Onderstaand treft u aan het feitenoverzicht. Volledigheidshalve zal de Raad eerst de juridische en cijfermatige context schetsen waarbinnen het gerechtshof Arnhem zijn bevoegdheden heeft uitgeoefend.

I Juridische en cijfermatige context

a. Voorlopige hechtenis na veroordeling

Ingevolge art. 577, eerste lid, Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv) worden strafrechterlijke beslissingen niet ten uitvoer gelegd zolang daartegen nog een gewoon rechtsmiddel openstaat of, als dat heeft opengestaan en is benut, zolang op het rechtsmiddel nog niet is beslist. De consequentie van het in het algemeen ¹ niet bij voorraad uitvoerbaar zijn van strafbeslissingen is dat in zaken die met oplegging van een vrijheidsstraf eindigen, de eventuele voorlopige hechtenis wordt voortgezet tijdens de behandeling van het ingestelde rechtsmiddel.

¹ Art. 557, tweede en volgende leden, Sv voorzien in enkele uitzonderingen.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 20 oktober 2009
kenmerk UIT 626 ONTW / MB
pagina 2 van 7

Voor de grondrechtelijke waarborgen maakt het wel verschil of sprake is van een voorlopige hechtenis, voorafgaand aan een veroordeling en voorlopige hechtenis ná de veroordeling. Immers, wie al is veroordeeld valt qua detentie onder art. 5, lid 1 aanhef en onder a, van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens (hierna: EVRM). Wie nog niet (in eerste instantie) is veroordeeld valt onder art. 5, lid 1 aanhef en onder c, EVRM en heeft ingevolge het derde lid van artikel 5 EVRM recht op rechterlijke toetsing van (voortzetting van) de voorlopige hechtenis.

b. Tijdelijke onderbreking van voorlopige hechtenis

De gedetineerde die voorlopig gehecht is, ook degene die al door de strafrechter wegens een strafbaar feit is veroordeeld, kan op verschillende manieren bewerkstelligen dat wordt beslist dat die voorlopige hechtenis tijdelijk wordt geschorst.

In de eerste plaats bestaat de mogelijkheid aan de directeur van de penitentiaire inrichting waarin hij voorlopig is gehecht, op dezelfde voet als iemand die wegens de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf in de inrichting is opgenomen, te vragen:

- de inrichting bij wijze van verlof te mogen verlaten (art. 26, eerste en derde lid, Penitentiaire beginselenwet, hierna: Pbw) of
- de inrichting voor het bijwonen van een gerechtelijke procedure te mogen verlaten (art. 26, eerste en vierde lid, Pbw).

Bij het verlaten van de inrichting bij wijze van verlof beslist de directeur op grond van de ministeriële Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting. Tegen de beslissing staat beklag open bij de beklagcommissie van de inrichting (artt. 60 e.v. Pbw) en (administratief) beroep bij de beroepscommissie van de Raad voor strafrechtstoepassing en jeugdbescherming (artt. 69 e.v. Pbw). Beroep op de rechter (anders dan een civiel kort geding tegen de Staat) staat niet open.

In de tweede plaats kan de voorlopig gehechte op grond van art. 80 Sv aan de rechter verzoeken om schorsing van de voorlopige hechtenis onder daaraan te stellen voorwaarden, al dan niet met het ter nakoming van de voorwaarden te stellen zekerheid (borgtocht). Wijziging en opheffing van de schorsing der voorlopige hechtenis zijn geregeld in artikel 81 tot en met 85 Sv. Art. 86 bepaalt dat over schorsing van de voorlopige hechtenis en opheffing of wijziging van de schorsing wordt beslist door de rechter die bevoegd is de voorlopige hechtenis te bevelen of op te heffen. Ingevolge (in hoger beroep: art. 75 jo.) art 65 Sv is dat dus in beginsel de raadkamer gevangenhouding, maar tijdens het onderzoek ter terechtzitting is dat de formatie die over de zaak ten gronde oordeelt (art. 65, tweede lid, Sv).

c. Enkele cijfers

In 2008 behandelden de raadkamers van de vijf gerechtshoven ruim 9000 zaken, waaronder 6700 vorderingen en verzoeken met betrekking tot de verlenging, schorsing en opheffing van de voorlopige hechtenis. Het Gerechtshof Arnhem behandelde in 2008 ruim 1000 van dergelijke vorderingen en verzoeken, op een totaal van bijna 1400 zaken. Cijfers omtrent de uitkomst van raadkamerbeslissingen worden niet bijgehouden.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 20 oktober 2009
kenmerk UIT 626 ONTW / MB
pagina 3 van 7

II Chronologie

Het hierna volgend chronologisch overzicht van de gang van zaken is gebaseerd op informatie van het gerechtshof Arnhem en de relevante processen-verbaal en beschikkingen.

- 11 juli 2008 Saban B. wordt veroordeeld door de rechtbank Almelo voor o.a. mensenhandel tot 7,5 jaar. Een afsplitsing van de strafzaak wordt thans nog in eerste aanleg behandeld door de rechtbank Almelo.
- 16 juli 2008 Saban B. stelt hoger beroep in tegen het vonnis van de rechtbank Almelo.
- 5 januari 2009 Pro forma zitting gerechtshof Arnhem. Raadsman verzoekt om opheffing/schorsing voorlopige hechtenis. Het verzoek wordt gemotiveerd met de stelling dat de uiteindelijk op te leggen straf de reeds in voorlopige hechtenis verbleven tijd waarschijnlijk niet zal overtreffen. De advocaat-generaal (**hierna: A-G**) adviseert tot afwijzing. Het verzoek wordt door het gerechtshof afgewezen, omdat overschrijding van deze termijn op dat moment nog niet aan de orde is.
- 6 april 2009 Tussenarrest gerechtshof. Dit arrest betreft een beslissing over het horen van getuigen etc. en is verder niet van belang voor deze zaak.
- 2 juni 2009 Saban B. verzoekt bij brief van zijn raadsman aan de A-G om schorsing van de voorlopige hechtenis voor een periode van 4 dagen in verband met de aanstaande geboorte van zijn kind en de bijstand aan zijn echtgenote in de prille postnatale periode. De raadsman schrijft dat zijn cliënt bereid is om de gebruikelijke schorsingsvoorwaarden te aanvaarden en na te komen, ook als dit inhoudt het inleveren van zijn paspoort/identiteitsbewijzen en/of een meldingsplicht.
- 18 juni 2009 Behandeling van het schorsingsverzoek tijdens een pro forma zitting. Saban B. is aanwezig zonder raadsman. De A-G geeft blijkens het proces-verbaal ondermeer aan dat om humanitaire redenen een schorsing van twee dagen verantwoord zou zijn. Met een schorsing voor de duur van twee dagen om de geboorte te vieren en om de moeder bij te staan kan de A-G instemmen vanaf het moment dat verdachte te horen krijgt dat de baby is geboren. Daarbij dient wel in de schorsingsvoorwaarden gesteld te worden dat hij zijn paspoort inlevert en zich dagelijks op het politiebureau meldt.
- 19 juni 2009 Beschikking van het gerechtshof. Het gerechtshof wijst schorsingsverzoek af, omdat het hof na onderzoek is gebleken dat geen redenen aanwezig zijn tot enige schorsing van de voorlopige hechtenis van verdachte. In het bijzonder overweegt het hof daaromtrent het volgende. Verdachte is in eerste aanleg veroordeeld tot een

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 20 oktober 2009
kenmerk UIT 626 ONTW / MB
pagina 4 van 7

onvoorwaardelijke gevangenisstraf voor de duur van zeven jaar en zes maanden en daarnaast heeft verdachte in Nederland geen eigen verblijfstatus. Bovendien heeft het hof bij tussenarrest van 6 april 2009 bepaald dat S.V., de zwangere echtgenote van verdachte, nog als getuige dient te worden gehoord in de strafzaak tegen verdachte. Om voornoemde redenen acht het hof een schorsing van de voorlopige hechtenis van de verdachte niet wenselijk.

4 sept. 2009

Pro forma zitting gerechtshof. Uit het proces-verbaal blijkt het navolgende.

De raadsman verzoekt opnieuw om schorsing van de voorlopige hechtenis, primair voor onbepaalde tijd en subsidiair voor bepaalde tijd. Daarbij voert hij ondermeer aan dat zijn cliënt al 31 maanden in voorlopige hechtenis heeft doorgebracht. Onlangs is de echtgenote bevallen. Ter terechtzitting van het hof van 18 juni 2009 heeft zijn cliënt reeds verzocht om de voorlopige hechtenis op te heffen, omdat de echtgenote op het punt stond te bevallen. Het Openbaar Ministerie heeft toen aangegeven een schorsing voor de duur van twee dagen verantwoord te achten. Bij beschikking van 19 juni 2009 heeft het hof het schorsingsverzoek echter afgewezen. Zijn cliënt heeft daarna ook verlof aangevraagd bij de directeur van de penitentiaire inrichting waar hij verbleef. De directeur heeft het verzoek afgewezen, omdat het Openbaar Ministerie eerst geen standpunt innam en uiteindelijk negatief op het verzoek heeft beslist. De houding van het Openbaar Ministerie is in de opvatting van de raadsman ambivalent te noemen. Het Openbaar Ministerie stemde wel in met het schorsingsverzoek ter terechtzitting, maar het Openbaar Ministerie stemde niet in met het verzoek tot incidenteel verlof. Het hof heeft het schorsingsverzoek destijds afgewezen omdat de echtgenote van zijn cliënt nog als getuige diende te worden gehoord in de strafzaak tegen zijn cliënt. Deze overweging acht de raadsman niet overtuigend. Mevrouw heeft een liefdesrelatie met zijn cliënt. Zijn cliënt heeft bij haar een kind verwekt. Ze zijn zelfs getrouwd. Mevrouw acht het wenselijk dat haar echtgenoot thuiskomt om voor de baby te zorgen.

De advocaat-generaal verzet zich in eerste instantie tegen schorsing van de voorlopige hechtenis.

De raadsman wil vervolgens weten of de advocaat-generaal zich ook verzet tegen schorsing van de voorlopige hechtenis voor *bepaalde* tijd. De advocaat-generaal merkt daarop op dat de verdediging dit verzoek niet heeft onderbouwd.

De raadsman merkt vervolgens op dat hij ter onderbouwing van dit verzoek reeds de gang van zaken heeft uiteengezet. In een eerder stadium is zijn cliënt geen verlof gegund. Zijn cliënt heeft alle wegen bewandeld. Hij heeft het hof verzocht om schorsing van de voorlopige hechtenis. Hij heeft incidenteel verlof aangevraagd bij de directeur van de penitentiaire inrichting waar hij destijds verbleef. Zijn cliënt heeft beroep aangetekend tegen de beslissing van de directeur. Dit beroep is gegrond geacht omdat het Openbaar Ministerie zijn standpunt niet nader had toegelicht. Het verzoek om incidenteel verlof is vervolgens toch afgewezen omdat zijn cliënt in de penitentiaire inrichting reeds door zijn echtgenote was bezocht. Tegen deze beslissing

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 20 oktober 2009
kenmerk UIT 626 ONTW / MB
pagina 5 van 7

heeft zijn cliënt bezwaar aangetekend. De beroepscommissie was het echter eens met de stelling dat zijn cliënt reeds bezoek had gehad van zijn echtgenote. Het is cru dat cliënt destijds wel gelijk kreeg, maar nu niet.

De raadsman verzoekt het hof de voorlopige hechtenis vanwege humanitaire redenen te schorsen. Het is heel anders of je kind bij je in de penitentiaire inrichting op bezoek komt of dat je thuis je kind in de wieg ziet liggen.

De advocaat-generaal merkt daarop op dat het Openbaar Ministerie eerder onder strikte voorwaarden akkoord is gegaan met schorsing van de voorlopige hechtenis en dat zij er mee instemt dat de voorlopige hechtenis voor de duur van twee dagen wordt geschorst, onder de voorwaarden die destijds door de advocaat-generaal zijn gesteld. Die voorwaarden houden in dat verdachte zijn paspoort inlevert en dat hij zich dagelijks op het politiebureau meldt.

Daarop geeft de verdachte aan dat hij bereid is zich te houden aan de voorwaarden die gesteld worden en hij verzoekt het hof om de voorlopige hechtenis voor langer dan twee dagen te schorsen, zodat hij zijn vrouw die in A. woont kan helpen verhuizen.

Beschikking van het gerechtshof:

Het hof beveelt vervolgens dat de voorlopige hechtenis van verdachte wordt geschorst van maandag 7 september 2009 te 12.00 uur tot maandag 14 september 2009 te 12.00 uur, onder de navolgende voorwaarden:

1. dat de verdachte, indien de opheffing van de schorsing mocht worden bevolen, zich aan de tenuitvoerlegging van het bevel tot voorlopige hechtenis niet zal onttrekken;
2. dat de verdachte, in geval van veroordeling tot andere dan vervangende vrijheidsstraf wegens het feit waarvoor de voorlopige hechtenis is bevolen, zich aan de tenuitvoerlegging daarvan niet zal onttrekken;
3. dat de verdachte zich gedurende de schorsingsperiode niet schuldig zal maken aan enig strafbaar feit of zich op enige andere wijze zal misdragen;
4. dat de verdachte zijn paspoort inlevert bij de gevangenis Esserheem te Veenhuizen;
5. dat de verdachte zich dagelijks meldt op het politiebureau te A., zijn verblijfplaats.

- 9 sept 2009 De advocaat-generaal vordert opheffing van de schorsing van de voorlopige hechtenis waarbij wordt gewezen op een bijgevoegd proces-verbaal van bevindingen van politie van 8 september 2009, waaruit volgens de A-G blijkt van gevaar voor vlucht van Saban B.
- 10 sept 2009 Behandeling door de raadkamer van het gerechtshof. Deze behandeling vindt plaats met andere raadsheren dan de zitting op 4 september.
Uit het proces-verbaal blijkt het navolgende:
De advocaat-generaal beroept zich op de inhoud van het genoemde proces-verbaal en wijst er op dat Saban B. kennelijk bezig is zich een vals paspoort te verwerven en dat er gevaar is voor vlucht.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 20 oktober 2009
kenmerk UIT 626 ONTW / MB
pagina 6 van 7

De verdachte ontkent de beschuldigingen uitdrukkelijk, geeft aan dat de beschuldigingen verzonnen zijn en voert aan dat hij zich tot op heden steeds aan de voorwaarden heeft gehouden. Hij heeft zich gemeld op het politiebureau, heeft een woning gehuurd in V., waarvan hij ook een rekening overlegt, hij heeft zijn verblijfplaats doorgegeven en er is dus geen reden om de schorsing van de voorlopige hechtenis voortijdig te beëindigen. Hij geeft nog aan dat hij het zich niet kan permitteren om te vluchten omdat zijn vrouw en kind hier in Nederland zijn. Bovendien is zijn straf bijna voorbij.

Zijn raadsman voert nog aan dat zijn cliënt als hij had willen vluchten toch vanuit Esserheem naar Duitsland had kunnen vluchten en dat de informatie uit het overgelegde proces-verbaal, dat hij een huis in Amsterdam heeft gehuurd, controleerbaar niet klopt.

De beschikking van het gerechtshof:

Het hof wijst vervolgens het verzoek tot opheffing van de schorsing af omdat het hof na onderzoek is gebleken dat het aan verdachte door het hof op 4 september 2009 gestelde vertrouwen niet aantoonbaar is geschonden en dat het aan de vordering gehechte proces-verbaal slechts informatie bevat uit een voor het hof anonieme bron. Deze informatie is op geen enkel punt nader geverifieerd door de politie of het OM.

12 sept 2009	Saban B. meldt zich niet op het politiebureau in zijn verblijfplaats.
13 sept 2009	Saban B. meldt zich niet op het politiebureau in zijn verblijfplaats.
14 sept 2009	De politie informeert het Openbaar Ministerie.
15 sept 2009	Hernieuwde schriftelijke vordering van het openbaar ministerie tot opheffing van de schorsing van de voorlopige hechtenis.
De raadkamer wijst de vordering toe.

III. Slotopmerkingen

De president van het gerechtshof Arnhem heeft in een interview met NRC-Handelsblad van 24 september jl. verklaard dat het risico op vluchten van Saban B. duidelijk fout is getaxeerd. Dat neemt niet weg dat de beslissingen op 4 en 10 september door de raadkamer weloverwogen en op goede gronden zijn genomen, net zoals dat het geval was bij de eerdere beslissingen. Dat het achteraf gezien verkeerd uitpakte noemde de president in het interview een nachtmerrie voor de raadsheren en heel erg voor de slachtoffers.

Toen duidelijk werd dat Saban B. inderdaad voortvluchtig was, heeft het gerechtshof zo snel mogelijk een eerste interne evaluatie uitgevoerd. De president, de voorzitter van de strafsector en de raadsheren uit de betrokken combinaties hebben het gebeurde besproken en hebben gezien of daaruit lering voor de toekomst kan worden getrokken. Geconstateerd werd dat het wenselijk is dat het gerechtshof in het

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 20 oktober 2009
kenmerk UIT 626 ONTW / MB
pagina 7 van 7

vervolg het risico dat een voorlopige gehechte tijdens een schorsing vlucht, nog meer gaat beperken. Met het oog daarop zal het hof in het vervolg schorsingsverzoeken van zwaardere verdachten beter en meer consequent laten onderzoeken door het Openbaar Ministerie. In nauwe afstemming met het OM en de balie zal een checklist worden opgesteld met onderwerpen waarover het OM aan de raadkamer verslag zal moeten uitbrengen alvorens de raadkamer een beslissing op een schorsingsverzoek zal nemen. Indien het OM bij de behandeling van het verzoek tot schorsing of opheffing van de voorlopige hechtenis niet concreet kan rapporteren over deze onderwerpen, kan dat voor de raadkamer aanleiding vormen tot aanhouding van de zaak.

In aanvulling op het bovenstaande heeft het gerechtshof aan het Landelijk Overleg van Voorzitters van Strafssectoren voorgesteld te bezien of een dergelijke checklist vervolgens ook landelijk kan worden ingevoerd.

Met het gerechtshof Arnhem vertrouw ik erop dat deze maatregelen het beoogde effect zullen sorteren. Daarmee is echter niet gezegd dat rechters nooit meer een onjuiste risico-inschatting zullen maken. Want rechtspraak is en blijft mensenwerk en daaraan is inherent dat er fouten kunnen worden gemaakt. De Rechtspraak zal er natuurlijk wel alles aan blijven doen om het risico op fouten zo klein mogelijk te houden.

Hoogachtend,

Mr. F.W.H. van den Enster
Voorzitter Raad voor de rechtspraak